

DECENTRALE WATERZUIVERING

FUTURE DEAL FESTIVALS

maakt

EXTREEM WEER

De toon

de muziek

EMISSIEREDUCTIE

DUURZAME ENERGIE

FUTUREPROOF INDEX

Hoe bloeiende festivals podia van verandering zijn.

Inleiding

In de zomer 2024 was het Nationaal Klimaat Platform (NKP) bij Lowlands Science voor een onderzoek naar taal- en beeldgebruik over klimaatverandering. Backstage viel al snel op hoe op verschillende manieren deze enorme productie zich bezig houdt met verduurzaming en adaptatie, maar het riep ook een vraag op. Hoe ziet zo'n festival er eigenlijk uit over tien jaar? Is het dan nog mogelijk om midden in de zomer zoveel mensen bijeen te brengen gezien de hitte, zware regenval of een andere vorm van extreem weer?

Die interesse bracht ons bij Eurosonic/Noorderslag, een van de internationale conferenties over de stand van zaken in de muzieksector en waar verduurzaming een van de grotere thema's is. Daar zagen we dat veel festivals zich nu al regelmatig aanpassen aan de omstandigheden: extreem weer, netcongestie, nieuwe regels en veranderende richtlijnen. Een enorme realisatiekracht, gedwongen door deadlines, om oplossingen te vinden. We zagen ook hoe groot de sector is, met aan de ene kant grote commerciële spelers en aan de andere kant veel kleinere organisaties, die met vrijwilligers hun lokale festival organiseren.

We waren vooral aangenaam verrast door de enorme impact die festivals, zowel groot als klein, hebben. We ontdekten dat op al die weilandjes en pleintjes oplossingen worden gezocht en getest voor allerlei uitdagingen waar we als maatschappij tegenaan lopen. Er gebeurt bijvoorbeeld al veel op het gebied van maatschappelijke verandering binnen festivals. Initiatieven zoals de acceptatie van statiegeld en de ontwikkeling van duurzame technologieën, zoals batterijen, zijn voorbeelden van hoe festivals in het verleden al hebben bijgedragen aan innovatie.

Feiten en cijfers
festivals met meer
dan 3.000 bezoekers

Aantal festivals 2024

1.225

waarvan vrij toegankelijk
491

Economische waarde

€ 9,1 miljard
(evenementensector)

Aantal festivalbezoeken 2024

24,7 miljoen

Bestedingen festivals

€ 1,2 miljard
(tickets, eten, drinken)

Banen in dienstverband 2024

70.000
(evenementensector)

101.000
(inclusief ZZP)

Banen inclusief afgeleide economie

250.000
(evenementensector)

Het is dan ook zorgelijk dat steeds meer festivals in (financiële) problemen komen. Terwijl kleinere festivals omvallen, ervaren ook de grotere evenementen uitdagingen¹. Ze bevinden zich in een kwetsbare positie door een samenspel van factoren: onzekere marktomstandigheden, veranderend beleid, stijgende kosten, en onvoorspelbare weersomstandigheden zetten zowel kleine als grote evenementen onder druk². Wij zien dat het van belang is om ons festivallandschap gezond te houden en hebben onderzocht wat de sector hiervoor nodig heeft en zelf kan doen.

In dit kader is gesproken met talloze sleutelfiguren van binnen en buiten de festivalsector (zie bijlage 1). Daarnaast zijn er stakeholderbijeenkomsten en werkbezoeken georganiseerd. Dit betreft met name muziekfestivals in de buitenlucht, maar het ligt voor de hand dat veel van de problematiek ook voor andere festivals geldt. Om ook het perspectief van de lokale evenementen scherp te krijgen heeft het NKP in samenwerking met de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK) een landelijke enquête gehouden over de toekomst van dorpsfeesten en kleine festivals³.

En zo ligt nu ons rapport voor: wij zien dat een integrale aanpak deze sector kan helpen om toekomstbestendig te worden. Dat is belangrijk, want de sector is economisch relevant, versterkt de sociale cohesie in dorpen en steden en biedt oplossingen voor de uitdagingen rond energie en klimaat. Het Nationaal Klimaatplatform heeft een mandaat van het kabinet om signalen uit de samenleving over te brengen. Dit rapport wordt derhalve dan ook aan het kabinet voorgelegd.

In dit rapport worden allereerst onze bevindingen uiteengezet en laten we zien wat de sector kan brengen. Vervolgens gaan we in op de uitdagingen die festivalorganisatoren zien bij het organiseren van hun evenement. Tenslotte presenteren we aanbevelingen aan het Rijk en gemeenten.

1. <https://vnpf.nl/nieuws/opvallend-veel-pop-festivals-gaan-dit-jaar-niet-door-wat-is-er-aan-de-hand/>

2. Mulder, M., & Hitters, E. (2025). Dancing on a tightrope: Uncertainty, risk perception and trust relationships in the live music industry. *European Journal of Cultural Studies*, 28(4), 1075-1096.

3. Deze enquête richtte zich op de maatschappelijke waarde van deze evenementen, de invloed van regelgeving en veiligheidseisen, de uitdagingen en kansen op het gebied van duurzaamheid en de toekomstvisies van organisatoren. In totaal is de enquête 130 keer ingevuld, met een landelijke spreiding.

Wat kunnen festivals brengen?

Voor dit rapport spraken wij met vele festivalorganisatoren, klein en groot. De festivalsector is divers en kan op meerdere manieren worden geclassificeerd. We zien dat marktrationaliteit de meeste organisatorische beslissingen, middelenstromen en strategische prioriteiten structureert. Morele en gemeenschapslogica spelen slechts een rol binnen een minderheid van doelgerichte festivals⁴. We zien dat er al een groep koplopers is die op allerlei manieren bezig zijn met verschillende vormen van verduurzaming. Dat geldt nog niet voor de gehele sector, maar de potentiële beweging is groot. Waar wij in dit hoofdstuk spreken over festivals gaat dit met name over de positieve voorbeelden die wij gezien hebben en de potentie die er is bij de festivals die nog niet zover zijn.

5

De festivalsector is niet alleen een bron van werkgelegenheid, maar ook een sector die andere industrieën, zoals de horeca en toerisme, stimuleert⁵. Daarnaast kent Nederland een relatief groot aantal artiesten, met name in de dancewereld, die internationaal tot de grootsten behoren. Veel van deze artiesten zijn verbonden aan- en groot geworden op Nederlandse festivals.

De sector heeft dus een duidelijke culturele waarde. Het faciliteren van de ontwikkeling van nieuw podiumtalent en bezoekers in aanraking laten komen met verschillende kunstvormen zijn belangrijke drijvers van de festivalsector. Het is voornamelijk deze culturele waarde waar de festivals voor betaald krijgen, zowel in de vorm van subsidies van de (rijks)overheid als inkomsten uit kaartverkoop. Dit terwijl festivals in potentie een veel bredere waarde hebben voor de maatschappij. Deze maatschappelijke waarde zou veel meer erkend mogen worden, zowel in termen van beleidsmatige aandacht als budget.

4. LEADING BY EXAMPLE, Prefiguring a Circular Festival Sector, Isa Alexander Huipen, An Industrial Ecology MSc Thesis

5. https://vnpf.nl/content/uploads/2025/08/Manifest-VVEM-Het-feest-van-de-toekomst_online.pdf

Mysteryland is een langlopend meerdaags dancefestival in de Haarlemmermeer, met in 2025 zo'n 100.000 bezoekers. Mede gedreven door CO₂-reductiedoelstellingen heeft de organisatie voor 2025 ingezet op een sterke groei van het aantal bezoekers dat met het openbaar vervoer naar het terrein afreist. Dit door ervoor te zorgen dat de duurzame optie ook de slimste optie is voor de bezoekers, gekeken naar prijs, gemak, comfort en reistijd. In samenwerking met vervoerder Connexxion is hiervoor een uitgebreid pakket aan maatregelen gerealiseerd, waaronder de inzet van extra lijnbussen en het optimaliseren van de vervoerscapaciteit op piekmomenten. Daarnaast faciliteert de organisatie speciale entrees voor busreizigers, geen wachtrij bij de ticketscaners en een Journey Planner die bezoekers op basis van hun postcode direct het meest praktische vervoermiddel adviseert. De resultaten zijn verbluffend.

Bron: Rapportage Community of Practise Duurzaam Reizen

6

■ BELEVING ALS BOUWSTEEN VOOR EEN DUURZAME SAMENLEVING

Festivals bieden een unieke gelegenheid voor mensen om sociaal te verbinden, zich te ontpannen, en nieuwe ideeën op te doen. Daarnaast heeft bezoek aan culturele evenementen een positieve impact op het welzijn⁶.

Festivals spelen ook een steeds grotere rol als aanjagers van maatschappelijke verandering. Ze fungeren als proeftuin voor duurzame innovatie, van afvalreductie en circulaire voedselketens tot de inzet van batterijtechnologie en hernieuwbare energie⁷. Festivals zijn een middel om de urgentie van de klimaat- en energietransitie duidelijk te maken, onder andere door het vertellen van verhalen en het laten zien van nieuwe mogelijkheden. Ze bedienen een breed scala aan doelgroepen en versterken saamhorigheid. Andere studies tonen aan dat subtiele interventies bezoekers kunnen stimuleren tot milieuvriendelijk gedrag^{8,9}. De Nederlandse overheid stimuleerde de afgelopen jaren ook dit soort innovaties via de Green Deal Circular Festivals. Dit zien we in Nederland in de praktijk o.a. op Mysteryland (zie oranje kader).

6. <https://researchonline.rcm.ac.uk/id/eprint/31/1/PH16%20v01.pdf>

7. Mair, J. & Jago, L. (2014). *The greening of music festivals: Motivations, barriers and outcomes*. *Tourism Management*.

8. Haeberlin, L. et al. (2022). *How Nudging Inspires Sustainable Behavior among Event Attendees*. *Sustainability* 14(10).

9. Tölkes, C. (2018). *Motivating Pro-Sustainable Behavior: The Potential of Green Events—A Case Study from the Munich Streetlife Festival*. *Sustainability* 10(10).

De bewustwording en manifestatie van het nieuwe normaal wordt op allerlei manieren al op festivals toegepast en uitgetest. Op Lowlands is het scheiden van afval op de camping de norm geworden, en er wordt onderzocht hoe bezoekers hier het beste bij geholpen kunnen worden¹⁰. Daarnaast kan Nederland trots zijn op de stappen die, aanvankelijk op festivals, zijn gezet richting de recycling van bakers¹¹. Daar waar voorheen terreinen en steden na ieder evenement bezaaid lagen met single use plastics is Nederland redelijk geruisloos gewend geraakt aan systemen om je beker in te leveren en daarmee de grond schoon te houden.

■ PROEFTUINEN VOOR DE TOEKOMST

Festivals zijn in feite tijdelijke mini-steden, met vergelijkbare uitdagingen die “een echte stad” ook heeft. De infrastructuur is er meestal tijdelijk en wordt dus steeds opnieuw opgebouwd. Alle leidingen en kabels liggen bovendien boven de grond. Daardoor is het relatief makkelijk om iets nieuws te doen. Festivals kunnen zodoende duurzame technieken en initiatieven testen die niet alleen relevant zijn voor de festivals zelf, maar ook voor de bredere maatschappij. Dit geldt in het bijzonder voor toepassingen voor een decentraal energiesysteem, aangezien in veel gevallen festivals al afhankelijk zijn van een decentraal systeem. Festivals zijn voor de betreffende leveranciers een belangrijke tussenschakel waarmee zij *proof of concept* van hun innovatie kunnen aantonen. Een voorbeeld hiervan is Greener Power Solutions (zie groen kader).

10. <https://www.newscientist.nl/blogs/trashtalk-hoe-kan-lowlands-de-campingafvalberg-verkleinen/>

11. <https://3voor12.vpro.nl/artikelen/overzicht/2019/maart/Zo-gaat-je-favoriete-festival-anno-2019-met-zijn-plastic-om.html>

Greener Power Solutions is één van de eerste leveranciers van mobiele batterijen in Nederland en tegenwoordig de grootste van Europa. Het bedrijf is zo'n tien jaar geleden op festivals gestart met het testen van het optimaliseren van de stroomvoorziening van apparatuur zoals licht, geluid en foodtrucks, via de inzet van batterijen. Mede door hun geleerde lessen op festivals, hebben ze *proof of concept* verkregen van hun aanpak en werd Greener door de bouw opgemerkt als kansrijke partner voor het verduurzamen van bouwplaatsen en bouwlogistiek. Vandaag de dag heeft de bouwsector concepten zoals Greener volledig omarmt, dit was echter nooit mogelijk geweest zonder die ‘pionierfase’ op festivals. Ironisch genoeg is de vraag vanuit de bouwsector op dit moment zo hoog dat Greener amper batterijen beschikbaar heeft voor de festivalsector.

Bron: Gesprekken Greener

7

Festivals zijn voor bedrijven een goede plek om een prototype op veilige manier te testen en real life feedback te krijgen voor versnelde TRL* ontwikkeling en betere marktlançering. Hier is Innofest op gesprongen, een bedrijf ontstaan vanuit het idee van de festivals *Welcome to the Village*, *Eurosonic Noorderslag* (ESNS) en *Into the Great Wide Open* (ITGWO), dat festivals inzet als testplek voor innovatie.

Er zijn diverse voorbeelden van dit soort proeftuinen voor innovatie en samenwerking: zo experimenteert DGTL met waterstoftechnologie, terwijl ITGWO via Bouwplaats van de Toekomst in samenwerking met de bouwsector circulaire initiatieven toepast en 100% elektrisch opbouwt. Deze festivals bieden een podium om relevante lessen te trekken voor maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie en voedselvoorziening. Ook met decentrale toepassingen van waterzuivering wordt getest op festivals, de *Zwarte Cross* is hier het voorbeeld van (zie oranje kader).

De realisatiekracht van de sector is enorm: organisatoren zijn door een mix van wilskracht, creativiteit en deadlinegericht werken in staat oplossingen te vinden voor de problemen/uitdagingen die op hun pad komen. Hoe festivals met die kennis en kunde ook de samenleving kunnen bedienen, bleek tijdens de corona-periode toen Fieldlab Evenementen keek hoe we toch samen konden zijn (zie rood kader).

■ SOCIALE COHESIE EN LEEFBAARHEID

Dorpsfeesten en lokale evenementen spelen daarnaast een onmisbare rol in het sociale leven van dorpen. Ze brengen mensen samen, versterken het gemeenschapsgevoel en houden tradities levend. Daarnaast bevorderen dergelijke evenementen de saamhorigheid en de verbinding tussen generaties¹². Veel van deze evenementen draaien op vrijwilligers, met regelmatig een groot verloop. Dit, in combinatie met gestegen kosten en een grotere complexiteit als het gaat om wetten en regels, zorgt dat het voortbestaan van dit soort evenementen onder druk staat.

"Het verdwijnen van ons evenement zou een enorm gemis zijn, voor zowel jong als oud. Het is zoveel meer dan 'gewoon drie dagen feest'; je leert je buren kennen en ziet klasgenoten van jaren terug. Het hele dorp wordt één. Iedereen kijkt er enorm naar uit, en zelfs nu, drie maanden later, hebben we het er nog steeds over."
Organisator dorpsfeest

* Technical Readiness Levels

12. Enquête Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen

Project WijWater op de Zwarte Cross (bijna 280.000 bezoekers) richt zich op toekomstbestendig waterbeheer met het festival als laboratorium. Mede vanwege aanstaande strengere lozingsnormen vanuit de Kader Richtlijn Water werkt de Zwarte Cross samen met onder andere Drinkwaterbedrijf Vitens, lokale waterschappen en gemeenten en verschillende bedrijven uit de watersector** om afvalwater lokaal te zuiveren, grondwater te zuiveren tot drinkwaterkwaliteit en urine te bewerken om er meststoffen uit te winnen. De uiteindelijke doelstelling is om al het water dat tijdens het festival geconsumeerd wordt via slimme systemen binnen het gebied te houden. De ervaringen en geleerde lessen worden gedeeld met waterschappen, drinkwaterbedrijven en overheden in andere regio's. Voor de betrokken bedrijven is het een zeer waardevolle plek om innovaties uit te testen die in de toekomst o.a. de kringlooplandbouw en lokale waterzuivering in nieuwe woonwijken mogelijk maken.

Bronnen: Congres WijWater, gesprekken De Feestfabriek, Nijhuis Saur Industries

** MTD, De Twentse Golf, Royal Eijkelkamp, Waterstromen, Nijhuis Sour Industries, Water4All, Jotem Water Solutions, Altop Products, Bronbemaling.com

Fieldlab Evenementen is in 2020 in het leven geroepen op initiatief van de gehele evenementensector met als doel te onderzoeken hoe evenementen tijdens de coronapandemie op een veilige manier konden plaatsvinden. Het programma hiervoor is opgezet vanuit een unieke samenwerking van de sector met wetenschappers, kennisinstellingen en verschillende ministeries. Vanuit dit programma zijn verschillende 'testevents' georganiseerd waar onderzoek werd gedaan naar het gedrag van bezoekers en maatregelen waarmee grotere groepen mensen ten tijde van een pandemie op een veilige en verantwoorde manier konden samenkomen.

Bron: www.fieldlabevenementen.nl

Waar lopen festivalorganisatoren tegen aan?

Alles overziend hebben festivals de maatschappij dus ontzettend veel te bieden, de maatschappelijke waarde is groot. Er 'gaan' veel mensen over festivals, vanuit beleid, vergunningverlening of subsidieverstreking. Toch is die maatschappelijke waarde bij een groot deel van deze betrokkenen onvoldoende bekend. Waar festivals als hefboom kunnen fungeren voor maatschappelijke realisatiekracht, worden zij vaak beschouwd als potentiële overlast waar veel regels en vergunningen het recept tegen zijn. Dit vormt een belemmering bij het benutten van deze realisatiekracht. Organisatoren kennen daarnaast verschillende uitdagingen bij het organiseren van hun festival. Deze uitdagingen zijn heel verschillend van aard, maar zijn van grote invloed op de toekomstbestendigheid van festivals.

10

■ TOENAME REGELDRUK EN NIET-CONSISTENTE REGELGEVING

De toename van het aantal wetten en regels waar een festival aan moet voldoen, legt een enorme druk op festivalorganisaties. Enerzijds qua tijd: de administratieve last rondom het verkrijgen van een evenementen- en een omgevingsvergunning zijn enorm. Deze vergunningen zijn veelal tijdelijk (1 jaar), dit resulteert in terugkerende administratieve lasten. Anderzijds worden de vereisten voor vergunningen complexer. De regeldruk stijgt door voortdurend veranderende regels en nieuwe wetten. Het is voor organisatoren amper bij te benen waaraan zij moeten voldoen. Dit geldt in het bijzonder voor kleinere evenementen, waar vrijwilligers in de avonden naast hun bestaande baan zich deze thematiek eigen moeten maken. Een meerderheid van de organi-

"Ik doe dit nu 8 jaar. Waar wij voorheen één avond bezig waren met een vergunning hebben wij het afgelopen jaar minimaal 40 uur moeten besteden aan de aanvraag"

Organisator dorpsfeest

satoren van lokale evenementen ziet regeldruk als een bedreiging voor de toekomst van het evenement. Deze komt zowel voort uit regels die met vergunningen samenhangen als die gerelateerd zijn aan verzekeringen¹³. Organisatoren van lokale evenementen relateren de toegenomen regeldruk het meest aan regels rondom beveiliging en crowd management¹⁴.

Hiermee hangt samen dat festivalorganisatoren onvoldoende duidelijkheid en uniformiteit in de wet- en regelgeving ervaren. Zo gaf een organisator van een Koningsdag evenement aan dat een gepland treintje voor minder validen op onduidelijke gronden werd afgewezen. Terwijl deze wel is toegestaan bij andere evenementen en in andere gemeenten¹⁵. Ook blijkt regelgeving rond waterstof zeer uiteenlopend te zijn en blijken ook accu's meer welkom in de ene gemeente dan de ander. Harmonisering van wet- en regelgeving en vergunning is een grote wens binnen de festivalsector. Een geoliede samenwerking tussen lokale overheden en organisatoren is dus cruciaal, maar loopt in de praktijk regelmatig stroef. En dat terwijl er veel organisatoren graag willen verduurzamen, maar duidelijkheid over verwachtingen van de regelgever missen. Regels worden ingezet als stok en is er vaak geen wortel. De regels zouden veel beter ingezet kunnen worden als een tamboerijn om verduurzaming aan te sporen. Wanneer de vergunning gebruikt wordt voor een gesprek om de lokale omgeving te beïnvloeden of uitdagingen op te lossen - wat kom je als festival halen en brengen - kan de impact op de lokale omgeving geborgd, gevoed en begeleid worden.

11

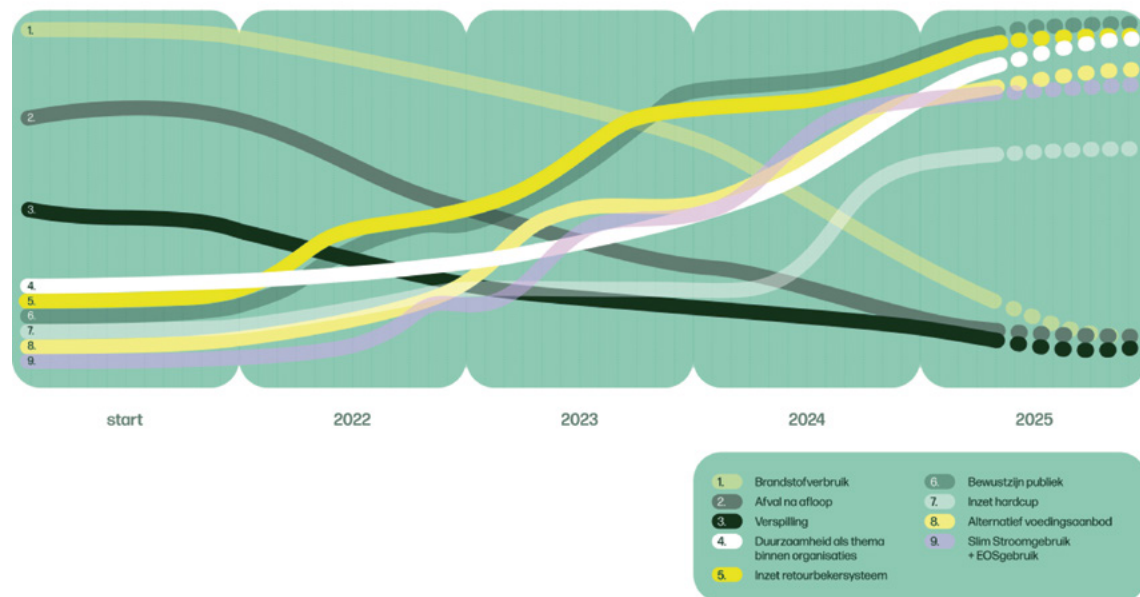
Toch zijn er plekken waar lokale overheden en organisatoren de handen ineen slaan als het gaat om verduurzaming. De Duurzame Deal Evenementen & Festivals is in dit kader interessant om te noemen. Deze deal (gestart in 2022), waar de gemeente Rotterdam, Rotterdam Festivals en een transitiegroep van organisatoren zich aan committeerden, heeft als doel om de Rotterdamse festivalsector te verduurzamen. Een fundamentele invalshoek hiervoor is dat evenementen en festivals als interessante experimenteelocaties worden gezien. "Evenementen functioneren als een tijdelijke stad en lenen zich daardoor goed voor experimenten op bijvoorbeeld het gebied van duurzaamheid, circulariteit of gedrag. Daarbij kunnen ze innovaties van de stad zichtbaar maken"¹⁶. De resultaten zijn zeer aansprekend te noemen (zie afbeelding 1, volgende pagina).

13. Enquête Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen

14. Enquête Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen

15. Enquête Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen

16. https://www.rotterdamfestivals.nl/media/zi3b-0zkg/pdf_duurzame-deal-evenementen-festivals-strategie-2022.pdf

Afbeelding 1: Resultaten Duurzame Deal Evenementen & Festivals (Rotterdam)

Bron: Rotterdam Festivals

■ DUURZAME ENERGIE EN EMISSIEREDUCTIE

Festivals worden gestimuleerd om hun emissies te beperken. Ze ervaren onduidelijkheid over de regels met betrekking tot stikstof. Bovendien zijn er hoge kosten gemoeid met het (laten) uitvoeren van stikstofberekeningen. Deze moeten (ook bij een gelijkblijvende context) jaarlijks worden uitgevoerd en gerapporteerd. Vervolgens is het de festivals niet helder wat er met deze gegevens wordt gedaan. Er zijn festivals die, mede als gevolg van de CSRD, hun CO₂-emissies duidelijk in kaart hebben gebracht. Enkelen hebben hier ook reductiedoelstellingen aan gekoppeld.

Festivals zetten concrete acties op het beperken van de uitstoot op het festivalterrein, bijvoorbeeld door het inzetten van mobiele batterijen in plaats van dieselgeneratoren. Een groot deel van de festivals wil graag een grotere aansluiting, maar netcongestie is hier een beperkende factor. Er zijn hierdoor steeds minder mogelijkheden voor vaste stroompunten op festivalterreinen of het uitbreiden van bestaande aansluitingen. Daarbij hebben festivals een zeer specifiek energieprofiel. Een hoge energievraag, geconcentreerd in slechts 1 à 2 weken per jaar. Dit maakt festivals een interessante plek om duurzame (mobiele) energietoepassingen binnen een decentraal energiesysteem uit te testen. Deze proeftuin functie wordt op dit moment onvoldoende benut. Een interessante uitzondering daarop vormt festival *Oerrock* (zie blauw kader).

In de praktijk blijft het aanbod van duurzame energieoplossingen in sommige gevallen achter. Zo zijn er momenteel te weinig mobiele batterijen in de markt om de festivals hierin te voorzien. De betaalbaarheid van energie is ook een uitdaging: sommige festivals betalen het hele jaar vastrechtkosten voor een aansluiting, terwijl deze 50 weken in het jaar niet gebruikt wordt. Energie delen met naburige bedrijven is juridisch gezien enorm complex.

Bovendien wordt er nog amper rekening gehouden met een toekomstige behoefte aan stroom, bijvoorbeeld als gevolg van elektrificatie van het wagenpark van toeleveranciers. Wel kijken festivals steeds meer naar de uitstoot die met het vervoer van de festivalbezoekers samenhangt. Zo laat Into The Great Wide Open festivalbezoekers een toeslag betalen, die ze terugkrijgen wanneer ze kunnen aantonen duurzaam gereisd te hebben. In algemene zin is te zien dat als gevolg van de afzwakking van de *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD), grote festivalorganisatoren terughoudender zijn om aan alle eisen van deze directive te blijven voldoen.

■ EXTREEM EN ONBEREKENBAAR WEER

Weersomstandigheden beïnvloeden het succes van festivals direct. Slecht weer kan reserves uitputten. Een enkele slechte editie kan fataal zijn voor een festival. Zo voelt Festival Hongerige Wolf nog altijd de financiële gevolgen van de voortijdig afgebroken editie van 2016, vanwege noodweer.

De impact van het weer werd bijzonder duidelijk tijdens het festivalseizoen van 2024. De maanden april en mei kenden extreme neerslagsommen, wat resulteerde in grote overlast voor zowel festivalorganisatoren als bezoekers. Weilandgebieden werden te drassig om te functioneren als camping of parkeerterreinen, en delen van festivalgrond stonden zelfs onder water. Dit leidde tot het schrappen van meerdere voorstel-

Het festival *Oerrock* was in 2025 voor het tweede jaar op rij 100% fos-sielvrij. Dankzij de inzet van mobiele batterijsystemen wordt overdag de stroom opgeslagen vanaf het naastgelegen zonnepark. Met slimme sturing zijn de batterijen constant aan het laden en ontladen. Gezien de onbalans en negatieve uren, komt dat heel precies om een enorme kostenpost aan negatief geproduceerde uren te voorkomen. Voor zover wij kunnen nagaan is *Oerrock* hiermee erg bijzonder in de wereld, zeker op de schaal van 50.000+ bezoekers.

lingen tijdens het *Oerol-festival* en het ontruimen van campingdelen tijdens *Graspop* in België¹⁷.

Verzekeren tegen extreem weer is ook een uitdaging. Met name kleine lokale evenementen en festivals kunnen zich niet verzekeren tegen extreem weer, terwijl dit voor grote festivals de laatste jaren steeds moeilijker wordt met aanzienlijk gestegen premies. Inkomstenderving door tegenvallende kaartverkoop wordt dus niet of moeilijk gedekt. Hetzelfde geldt voor noodoplossingen na extreem weer, zoals voor *Pinkpop* dat 17 vrachtwagens olifantsgras uit Frankrijk moest importeren in 2024 om het terrein begaanbaar te houden¹⁸.

Ook lokale evenementen hebben de afgelopen jaren hinder ondervonden van extreme weersomstandigheden, zoals hitte, storm en heftige regen. Dit zorgt voor verschillende uitdagingen, zie tekstkader¹⁹. Met het veranderende klimaat zien we dat langzaam maar zeker festivals steeds kwetsbaarder worden door extreem weer.

■ BEPERKTE KENNISDELING

Er is een aantal koplopers zoals DGTL en ITGWO die de afgelopen jaren grote stappen hebben gezet rond verduurzaming. Die kennis en kunde zou nog veel beter ontsloten kunnen worden voor al die kleinere festivals en dorpsfeesten. Er is geen gremium in de sector aanwezig dat kennisdeling over verduurzaming voldoende kan faciliteren naar de 'grote middengroep'. Brancheverenigingen VVEM en VNPF hebben niet de capaciteit en het budget om hier een rol van betekenis in te spelen. Het internationale samenwerkingsverband Green Deal Circulair Festivals (GDCF) heeft de afgelopen jaren een aantal aansprekende resultaten geboekt. De opgedane kennis blijft echter grotendeels binnen dit netwerk van koplopers. Bovendien is de financiering van de GDCF per 1 januari 2026 gestopt.

"Een overdekte tent en voldoende drinken zijn essentieel. Het kost veel tijd en moeite om hierover na te denken, waardoor bestuursleden soms afhaken. Het probleem is dat niemand verantwoordelijk wil zijn voor risico's die zelden optreden, wat leidt tot sterke overregulering. Ook in het dagelijks leven kunnen er dingen misgaan, maar de verantwoordelijkheid ligt vaak ten onrechte bij de gemeente en de organisatoren."

Organisator dorpsfeest

Er is geen sector breed gremium aanwezig van waaruit kennis wordt gedeeld en dat gelden beschikbaar heeft ter compensatie van slecht weer of ondersteuning voor het faciliteren van innovaties. In het buitenland zijn initia-

17. <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/nederlands-festivalweer-is-in-beweging>

18. Bron: <https://pinkpopunofficial.com/feiten-pinkpop-2024/>

19. Enquête Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen

Music Venue Trust is een organisatie die kleinere poppodia in het Verenigd Koninkrijk faciliteert op het gebied van kennisdeling, vergunningen en juridische procedures. Sinds november 2024 is dit fonds bij wet geregeld. De Music Venue Trust (MVT) is niet voor verduurzaming ingericht maar voor het behoud van kleinschalige muziekpodia in het Verenigd Koninkrijk. Dit fonds helpt deze podia omdat zij veel verlies lijden door hoge operationele kosten en lage marges, terwijl hun bijdrage aan de economie aanzienlijk is. Belangrijke successen zijn onder meer het verkrijgen van eigendomsrechten voor de podia, een hoog slagingspercentage in planningsgeschillen en het bieden van cruciale noodhulp.

Bron: https://www.congrespodiafestivalsevenementen.nl/img-uploaded/wysiwyg_file/presentation-music-venue-trust-cpfe-2025.pdf

tieven bekend waar overheid, sector en private partijen samenwerken zoals in het Verenigd Koninkrijk (zie oranje kader). In Duitsland zijn er mogelijkheden voor rijkssubsidies voor verduurzaming van festivals²⁰.

■ INFLATIE

Een festivalorganisator is afhankelijk van een diverse groep aan leveranciers om het festival mogelijk te maken. Dit maakt het businessmodel kwetsbaar voor inflatie. De afgelopen jaren hebben festivals dan ook te maken gekregen met gestegen kosten. Beveiliging, verkeersmaatregelen, podiumconstructies, (horeca)personeel, energie: nagenoeg alles is flink duurder geworden in de afgelopen drie jaar²¹. Zo is het uurtarief voor beveiligers de afgelopen jaren met 50% gestegen²². Dit maakt het voor festivals lastig om de organisatie 'rond te rekenen'. Een deel kan worden opgevangen door het verhogen van ticketprijzen, al beseffen de organisatoren dat hier een limiet aan zit. Middelgrote en kleine festivals hebben hierdoor weinig tot geen marges om deze kosten op te vangen en verdwijnen hierdoor uit de markt.

Voor gratis toegankelijke festivals is de uitdaging extra groot. Deze evenementen zijn als gevolg van deze ontwikkeling afhankelijker geworden van (lokale) sponsoring, subsidies en de consumpties van bezoekers. Zo riep *Appelpop* (het grootste gratis festival van Nederland) bezoekers expliciet op om meer te consumeren op het terrein²³. Dit laat zien dat het verdienvermogen van festivals onder druk staat. Hun financiële slagkracht daalt, waardoor het nemen van

20. Bron: <https://www.enclave.de/en/post/bafamodule-3-subsidy-everything-you-need-to-know>

21. Bron: Vereniging voor Nederlandse Poppodia en Festivals (2025) <https://vnpf.nl/nieuws/opval-lend-veel-popfestivals-gaan-dit-jaar-niet-door-wat-is-er-aan-de-hand/>

22. Bron: Veel festivals verdwijnen vanwege financiële problemen (15 mei 2025) – Podcast Geld of je leven

23. Bron: <https://nos.nl/artikel/2582239-meer-bier-fris-en-friet-moet-gratis-festival-appelpop-overeind-houden>

financiële risico's lastig is. Dit maakt het voor organisatoren onaantrekkelijker om innovaties te implementeren op het evenement, aangezien festivals deze zelf moeten financieren en organiseren.

■ WAT STAAT FESTIVALS NOG TE WACHTEN?

Naast de geschetste uitdagingen in het nu valt te verwachten dat festivals in de komende jaren met extra uitdagingen te maken krijgen.

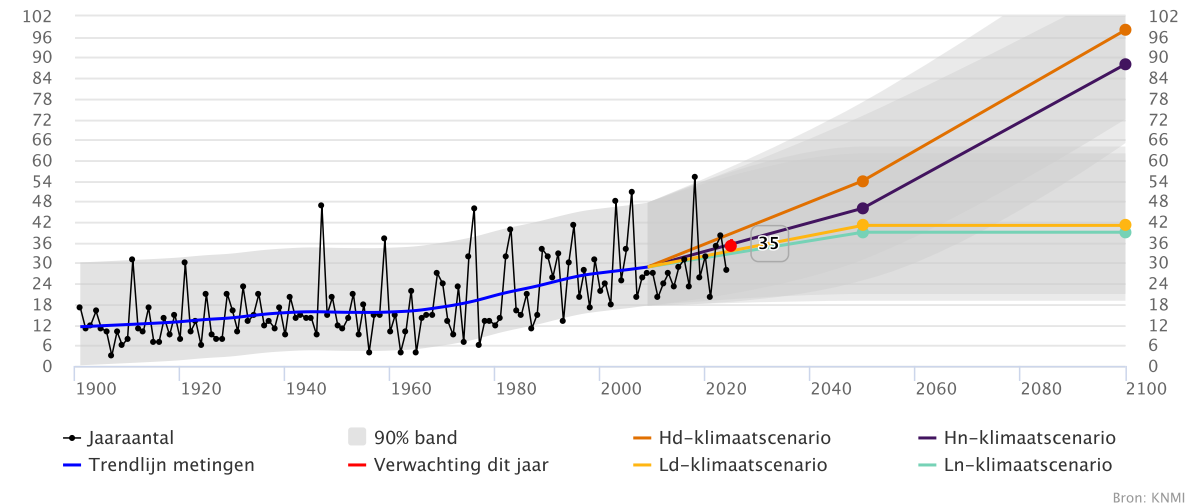
Zo is er onduidelijkheid over de Kaderrichtlijn Water. Voor veel festivalorganisatoren zijn de implicaties van deze richtlijn op hun evenement nog niet bekend. Enkele festivals, zoals de Zwarte Cross (zie kader op pagina 9), zijn al gestart met proeven rondom het zuiveren van water op het festivalterrein. Naast het zuiveren van afvalwater gaat de beschikbaarheid van drinkwater in de toekomst een probleem vormen voor festivals, voorspellen drinkwaterbedrijven. De beschikbaarheid van water komt tijdens piekvraag (dus bijvoorbeeld gedurende een festival) steeds meer onder druk te staan. De implicaties van deze (toekomstige) waterschaarste zijn voor organisatoren tot dusver onduidelijk.

We schetsten eerder al dat extreem weer festivalorganisatoren op dit moment voor uitdagingen stelt. De verwachting is dat extreme weersomstandigheden in de toekomst zullen toenemen. Volgens de KNMI '23-klimaatsscenario's zal de gemiddelde temperatuur in Nederland in de komende jaren alleen maar stijgen, wat samenhangt met een toename van zowel frequentere hittegolven als extreme neerslag²⁴ (zie ook afbeelding 2). Zo kan het aantal zomerse dagen in het meest extreme scenario stijgen tot gemiddeld 54 per jaar (t.o.v. 35 dit jaar). Dit heeft directe implicaties voor de levensvatbaarheid van festivals, waarbij steeds meer evenementen in Nederland te maken zullen krijgen met de vraag hoe zich aan te passen aan deze veranderende omstandigheden. De weersextremen kunnen divers van aard zijn en het is voor organisatoren lastig om hier volledig op in te spelen. Het 'festivalterrein van de toekomst' biedt voldoende schaduw en natuurlijke koeling (openbaar groen). Dit kan voor praktische uitdagingen zorgen. Zo is het voor Pinkpop lastig om extra schaduwplekken te creëren omdat dit de zichtlijnen naar de twee podia beperkt.

24. <https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/achtergrond/knmi-23-klimaatsscenario-s>

Jaaraantal zomerse dagen (maximumtemperatuur $\geq 25^\circ\text{C}$)

De Bilt, maandag 08 december 2025

Afbeelding 2: Ontwikkeling jaaraantal zomerse dagen volgens de KNMI '23 klimaatsscenario's

Een structurele aanpak waarbij festivalterreinen weerbaarder gemaakt worden voor extreme weersomstandigheden in de toekomst staat bij de meeste organisatoren niet hoog op de agenda: zij zijn vooral bezig met het weer van de eerstvolgende editie. Dit terwijl er lering kan worden getrokken uit zomerfestivals in Zuid-Europa. Zo starten festivals als *Primavera Sound*²⁵ (Spanje) en *EXIT festival*²⁶ (Servië) vanwege hoge temperaturen in de zomer hun programmering pas aan het einde van de middag.

Er kan gesteld worden dat er voor festivalorganisatoren een verschil is tussen korte termijn druk en lange termijn druk. Door alle ontwikkelingen die hierboven zijn beschreven, is de korte termijn druk hoog: organisatoren zijn vooral bezig met het festival van morgen. Hierdoor is het ingewikkeld om al bezig te zijn met de lange termijn gevaren/uitdagingen, terwijl deze een meer structurele aanpak vereisen.

25. Bron: Primavera Sound Barcelona 2025; <https://clashfinder.com/m/psb2025/>

26. Bron: <https://festivalfans.nl/event/exit-festival/>

Conclusies en aanbevelingen

Nederland beschikt over een uitzonderlijk rijk festivallandschap. Van dorpsfeest tot meerdaags cultureel evenement: festivals brengen mensen samen, versterken sociale cohesie en bieden een podium om nieuwe ideeën te testen. Juist door hun tijdelijke, flexibele karakter zijn festivals bij uitstek geschikt om maatschappelijke innovaties aan te jagen, variërend van gedragsverandering tot het verkennen van oplossingen voor energie, water, mobiliteit en circulaire systemen. Toch staat deze waardevolle sector onder druk. Toenemende regeldruk, klimaatgerelateerde risico's, stijgende kosten en gebrek aan kennis — vooral bij kleinere, vaak door vrijwilligers gedragen festivals — leiden ertoe dat steeds meer evenementen verdwijnen. Daarmee komt niet alleen culturele rijkdom, maar ook grote maatschappelijke realisatiekracht in het geding. Het veranderende klimaat is nog niet heel bewust een thema, mede omdat vergunningen vaak voor korte termijn zijn en dat investeringen mede daardoor voor de lange termijn nauwelijks aan de orde zijn. De problematiek rond netcongestie en inwerkingtreding van de Kaderrichtlijn Water zorgen voor extra uitdagingen die het beste vroegtijdig opgepakt kunnen worden. Ook stikstof is een groot obstakel in het vergunningstraject. Ondanks het repeterende karakter en de relatief beperkte bijdrage van festivals en evenementen, moet hier ieder jaar veel tijd en geld in gestoken worden.

Festivals hebben voor de problemen rond netcongestie en water juist ook veel te bieden. Het tijdelijke karakter is bij uitstek geschikt om oplossingen te testen, gedragsverandering te bewerkstelligen of andere issues uit de samenleving aan te pakken. Zo heeft de Green Deal Circular Festivals de afgelopen jaren veelbelovende ervaringen opgedaan met duurzaam vervoer en waterbesparing. Ervaringen die ook voor andere sectoren van grote waarde zijn. Tegelijk zijn deze ervaringen vooral uitgewisseld tussen koplopers in Europa, terwijl de grote groep erachter nog onvoldoende kennis heeft genomen van deze informatie. In het afgelopen jaar hebben wij met velen gesproken, onderzoek gedaan en werkbezoeken afgelegd. De beweging van onderop in festivalland is een schit-

terende hefboom om de uitdagingen in de klimaat- en energietransitie aan te pakken, heeft een grote economische en sociale waarde en komt met een veranderend klimaat voor grote uitdagingen te staan. Het is voor onze samenleving van belang om gezamenlijk de toekomst van festivals veilig te stellen en optimaal gebruik te maken van de realisatiekracht die festivals tentoonspreiden. Om ons festivalklimaat een toekomst te geven en deze plekken podia te laten zijn voor verandering komen wij tot de volgende aanbevelingen.

■ ERKEN DE MAATSCHAPPELIJKE WAARDE VAN FESTIVALS

Onze centrale aanbeveling aan Rijk en gemeenten is, om de maatschappelijke waarde van festivals voluit te erkennen en daarop stevig en ambitieus beleid te maken. Zoals we gezien hebben: de festivalsector bereikt veel mensen, in heel het land. De economische waarde daarvan is navenant groot. Veel van deze festivals worden georganiseerd door vrijwilligers en onder de organisatoren bestaat een enorme motivatie om naast allerlei andere uitdagingen verduurzaming handen en voeten te geven. Er is hier een enorme potentie aan maatschappelijke realisatiekracht en een uitstekende hefboom om het nieuwe normaal vorm te geven. In de uitvoering van rijksbeleid op het terrein van klimaat, energie, circulariteit, grondstoffen, water en mobiliteit kan Nederland ruimhartig profiteren van alle innovaties die festivals momenteel al bieden. Hier is nog veel meer mogelijk en daarom doen Rijk en gemeenten er verstandig aan gezamenlijk te werken aan een gefundeerd festivalbeleid. Dat kan als volgt:

1. HARMONISEER REGELGEVING EN PAK REGELDruk AAN

Het invoeren van extra regels is niet de oplossing voor vooruitgang. Juist het stimuleren en ondersteunen van bestaande intrinsieke motivatie binnen de sector is een onmisbare factor. Daarnaast is van belang de grote (midden)groep na de koplopers mee te krijgen. Evenementen hebben ieder hun eigen profiel en uitdagingen; om stappen te kunnen zetten, zijn kennisdeling, samenwerking en soms financiële middelen nodig. De duur van samenwerkingen en een gerichte aanpak per onderwerp zijn daarbij belangrijk gebleken om tot concrete vooruitgang te komen.

Tegelijkertijd is het essentieel de regeldruk aan te pakken door regelgeving te harmoniseren. Voor veel festivals staat de hoeveelheid jaarlijks terugkerend papierwerk niet in verhouding tot de schaal van het evenement. Landelijke afstemming zou helpen, zeker omdat regels rondom bijvoorbeeld waterstof en batterijen

nu sterk per gemeente verschillen, wat innovatie belemmert. Een interbestuurlijk overleg om te komen tot een nationale aanpak ligt daarom voor de hand. Het vaststellen van meerjarige vergunningen kan eveneens bijdragen, omdat een deel van het papierwerk dan niet ieder jaar opnieuw hoeft te worden aangeleverd.

Festivals vormen bovendien ideale plekken voor gemeenten om actief samen te werken met organisatoren. Het is dan ook aan te bevelen om, waar mogelijk, te kiezen voor samenwerkingsovereenkomsten in plaats van traditionele vergunningverlening, zodat binnen die afspraken ruimte ontstaat voor innovatie, lokale productie, duurzame energie en andere maatschappelijke ambities. Op deze manier kunnen festivals door gemeenten actief ingezet worden ingezet om gemeentelijke doelen te realiseren.

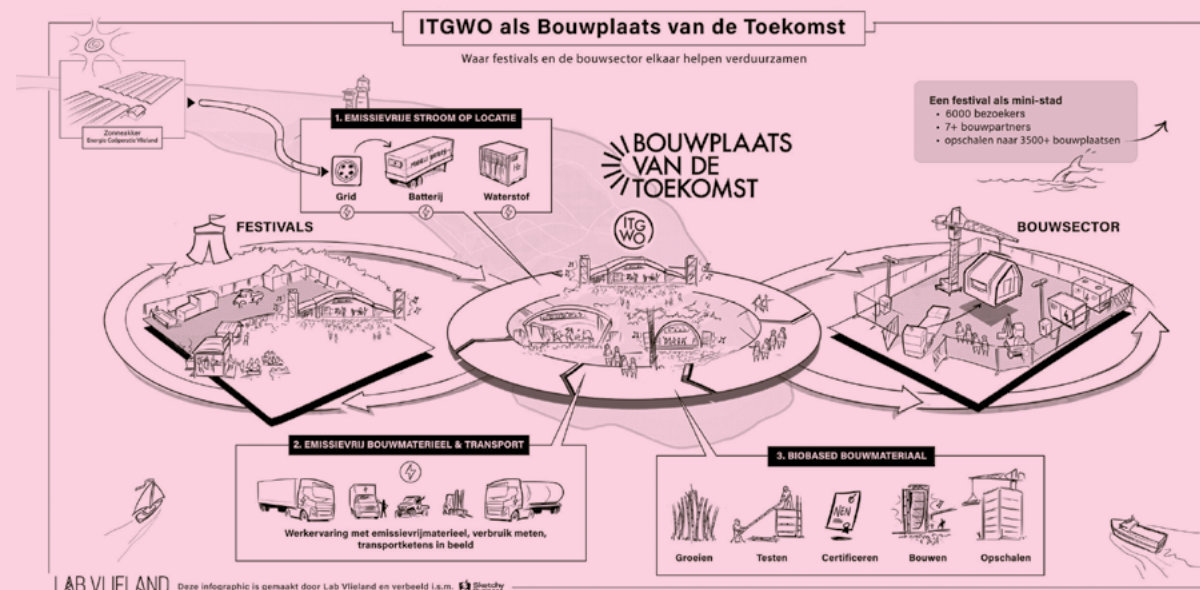
Ook in ruimtelijke ordening zouden festivals beter ingebed kunnen worden. Een voorbeeld is Rotterdam, waar festivals al in het ruimtelijke- en evenementen-beleid zijn opgenomen, waardoor bureaucratische drempels aanzienlijk lager zijn. Dit maakt het vooral voor kleinere festivals eenvoudiger om te organiseren en houdt de markt toegankelijk. Wanneer we naar het landelijke plaatje kijken, liggen hier ook kansen. Met name bij ruimtelijke vraagstukken rond mobiliteit en energie-infrastructuur lijkt weinig rekening gehouden te worden met festivals. Ook de VVEM heeft hierover recent aan de bel getrokken²⁷.

Wij bevelen het kabinet aan om regelgeving rond festivals te versimpelen en/of te harmoniseren en daartoe het bestuurlijk overleg te voeren met de VNG. Het spreekt vanzelf hierbij de festivalorganisatoren en hun organisaties effectief te betrekken.

2. JAAG DE MARKT AAN EN BENUT DAARTOE VOLUIT HET INNOVATIEPOTENTIEEL VAN FESTIVALS

Festivals bieden een schitterend platform om onze toekomst vorm te geven, waar bruikbare lessen geleerd kunnen worden voor de bouw, maar ook voor andere sectoren buiten de festivalwereld. We zien twee knelpunten en doen daartoe een tweetal aanbevelingen aan het Rijk, in het bijzonder de bewindslieden van IenW en de minister van KGG:

A) Door versnipperde regelgeving en gebrek aan standaardisatie blijven duurzame alternatieven vaak hangen in de marge en komen ze regelmatig niet verder dan de testfase. Daarnaast blijkt, indien wél sprake is van duurzame innovaties die opgeschaald worden, deze vervolgens niet zelden onbereikbaar te zijn voor andere, met name kleinere festivals. Hoge kosten en beperkte beschikbaarheid van duurzame innovaties spelen hier een belangrijke rol. De aanbeveling is om, in het bijzonder met voornoemde geharmoniseer-

Afbeelding 3: ITGWO als Bouwplaats van de Toekomst

Bron: Into The Great Wide Open

de regelgeving te zorgen voor een duidelijke investeringshorizon voor de benodigde lange termijn investeringen die grotere partijen en toeleveranciers zullen moeten doen om de benodigde duurzame infrastructuur (zoals netaansluitingen, bouw materieel, afvalverwerking, waterzuivering etc.) op te schalen naar sector breed gebruik. Ook toegang tot financiering is hierbij van belang (zie aanbeveling onder 3.)

B) Daarnaast is er in veel andere sectoren buiten de festivalwereld nog een grote onbekendheid met de grote mogelijkheden die festivals kunnen bieden. Onze aanbeveling aan de bewindslieden van OC&W, KGG en IenW is om de bestaande ecosystemen rond duurzame energie-innovatie (zoals TKI's) en circulaire economie, bouw en grondstoffen (zoals NPCE) te vragen expliciet de festivals op te nemen in hun programma's, zodat alle betrokken veldpartijen voluit gebruik kunnen maken van het innovatiepotentieel van het festivallandschap. De eerdergenoemde Bouwplaats van de Toekomst (op ITGWO), waar het festival samenwerkt met BAM, TBI en Stichting Doen, kan inspiratie bieden voor dergelijke aanpakken (zie afbeelding 3).

27. <https://vvem.nl/nieuws/vvem-publiceert-mani-fest-het-feest-van-de-toekomst/>

3. MAAK DE FESTIVALSECTOR SCHOKBESTENDIG EN ONDERSTEUN INVESTERINGEN IN INNOVATIE

Festivals hebben sinds corona te kampen met grote prijsstijgingen, zowel voor materiaal als voor artiesten. De marges worden steeds kleiner, terwijl risico's, zoals onberekenbaar weer, toenemen. Bij de grotere commerciële festivals is er al nauwelijks een buffer aanwezig; bij de kleinere festivals, die de overgrote meerderheid van het aanbod vormen, was die buffer er vaak al überhaupt niet. Het beschikbare Slecht Weer Fonds (Fonds Podiumkunsten) is voor veel festivals niet toegankelijk vanwege een ontbrekende subsidierelatie met het Fonds. Het innovatiepotentieel van de festivals kan pas werkelijk volledig worden ontsloten indien toegang tot adequate financiering wordt verbeterd. Hier is nog veel winst te behalen. Om festivals schokbestendiger te maken en innovatie uit te lokken doen wij de volgende aanbeveling aan de bewindslieden van OC&W, IenW en KGG:

Richt een landelijk fonds op, dat zowel risico's van festivals verzekert als ook bijdraagt aan financiering van innovatieve projecten door festivalorganisatoren en externe partijen. Met bijvoorbeeld garanties of blended finance kan ook de verduurzaming verder aangejaagd worden.

4. OVERWEEG ONTWIKKELING EN TOEPASSING VAN EEN FUTUREPROOF INDEX

Een Futureproof Index voor festivals zou een waardevol hulpmiddel kunnen zijn om inzicht te krijgen in de mate waarin een evenement klaar is voor toekomstige uitdagingen. Festivals opereren in een dynamische omgeving met veranderingen in klimaat, regelgeving, technologie en publieksverwachtingen. Een dergelijke index bundelt relevante indicatoren en maakt deze meetbaar, zodat organisatoren gericht kunnen sturen op toekomstige risico's en kansen.

Het belangrijkste voordeel is dat de index overzicht en structuur biedt. Door factoren zoals duurzaamheid, financiële robuustheid, veiligheid, inclusie en innovatie systematisch te beoordelen, ontstaat een duidelijk beeld van waar een festival sterk staat en waar verbetering nodig is. Dit maakt strategische besluitvorming makkelijker en helpt organisaties om hun beperkte middelen effectief te verdelen. Ook helpt het om de (maatschappelijke) waarde van festivals duidelijker inzichtelijk te maken voor de buitenwereld.

Daarnaast versterkt een Futureproof Index de transparantie. Gemeenten, sponsors en bezoekers verwachten steeds vaker verantwoording over milieuprestaties, maatschappelijke impact en organisatorische kwaliteit. Een uniforme meetmethode maakt het mogelijk om deze aspecten helder te communiceren en voortgang over meerdere edities te volgen.

Een belangrijk ander voordeel is het stimuleren van langetermijndenken. In plaats van alleen te focussen op de eerstvolgende editie, nodigt de index festivals uit om structurele keuzes te maken: investeren in duurzame infrastructuur, weerbare productieketens, of innovatieve oplossingen zoals slimme mobiliteit en digitale interactie. De Routekaart Duurzame Cultuursector²⁸ kan hier, in combinatie met kennisdeling, behulpzaam zijn.

Een index moet flexibel genoeg zijn om aan te sluiten bij verschillende soorten festivals, en dataverzameling kan voor kleinere organisaties belastend zijn. Het moet dus gepaard met aandacht voor proportionaliteit, toegankelijkheid en eventueel ondersteuningsinstrumenten om te voorkomen dat bestaande knelpunten worden versterkt. Een dergelijke methodiek kan ook voor andere (culturele) sectoren een nuttig instrument zijn en het is dan ook goed denkbaar om een dergelijke index uit te werken. In het Verenigd Koninkrijk is een dergelijke index²⁹ al op poten gezet en kan als inspiratie dienen.

Wij bevelen de minister van OC&W aan de ontwikkeling van een dergelijke index ter hand te nemen en hierover tijdig met de sector, gemeenten en andere relevante partijen overleg te voeren.

5. ONTWIKKEL LANDELIJKE FUTURE DEAL FESTIVALS (ÉÉN KADER VOOR TOEKOMSTBESTENDIGE EVENEMENTEN)

Festivals hebben bewezen dat zij krachtige testlocaties zijn: de ervaringen uit de Green Deal Circular Festivals laten zien hoe pilots met duurzaam vervoer, waterbesparing en materialen kunnen uitgroeien tot waardevolle voorbeelden voor andere sectoren. Maar juist die kennis bereikt de brede groep festivals vaak niet. Om het volle potentieel van de sector te benutten, is landelijke samenhang nodig. Daarom is het tijd voor één overkoepelende, nationale aanpak: een landelijke Future Deal Festivals, toegankelijk voor alle festivals en dorpsfeesten, ongeacht omvang, locatie of professionele organisatiegraad.

Een landelijke Future Deal Festivals biedt allereerst een helder, gedeeld kader waarin gemeenten, provincies, waterschappen, kennisinstellingen, bedrijven en festivalorganisatoren samenwerken. Een deal met een gedeelde agenda rond weerbaarheid, innovatie, sociale cohesie en duurzaamheid. Een plaats waarin goede voorbeelden worden geborgd, kennis breed wordt gedeeld en

28. <https://duurzamecultuursector.nl/>

29. <https://visionsustainableevents.org/green-events-code/>

BIJLAGE 1

In het kader van dit onderzoek heeft het NKP gesproken met vertegenwoordigers van:

innovatie wordt ondersteund. Cruciaal hierin is het erkennen van de maatschappelijke waarde van festivals: zij zijn niet alleen culturele evenementen, maar belangrijke schakels in de transitie naar een toekomstbestendige en weerbare samenleving.

In de tweede plaats kan een Future Deal de versnippering in regelgeving aanpakken. Door afspraken te maken over geharmoniseerde regels - bijvoorbeeld op het gebied van energievoorziening, batterijen, waterstof, veiligheid en afval - kunnen organisaties efficiënter werken en kunnen innovatieve technieken breder worden toegepast. Meerjarige vergunningen, samenwerkingsovereenkomsten in plaats van jaarlijkse stapels papierwerk en slim ruimtelijk beleid, moeten daarbij onderdeel zijn van de landelijke lijn. Dit verlicht de administratieve last juist bij de kleinere festivals, die nu door gebrek aan tijd, kennis of middelen vaak afhaken.

Een derde pijler van de Future Deal betreft het aanjagen van marktontwikkeling. Door festivals actief te koppelen aan regionale energiestrategieën, waterschappen, innovatieprogramma's en ontwikkelingsmaatschappijen kan de overheid zorgen dat pilots niet verdwijnen in de marge, maar opschalen naar bruikbare oplossingen - niet alleen voor de evenementenbranche, maar ook voor bouw, infrastructuur, weerbaarheid en andere sectoren. Festivals fungeren zo als living labs die structurele impact genereren.

Tenslotte vraagt een toekomstbestendig festivallandschap om financiële weerbaarheid. Een landelijk fonds - zoals omschreven in onze derde aanbeveling - kan helpen om risico's op te vangen, investeringen in verduurzaming mogelijk te maken en verzekeringen betaalbaar te houden. In combinatie met een Futureproof Index, die organisatoren inzicht geeft in hun lange-termijnbestendigheid, ontstaat een solide structuur voor groei.

Met een landelijke Future Deal Festivals kunnen we een versnipperde, kwetsbare maar ongelooflijk waardevolle sector verenigen, versterken en klaarstomen voor de toekomst. Het is een investering in cultuur, innovatie en sociale cohesie - maar vooral in een Nederland dat klaar is voor de uitdagingen van morgen. Wij bevelen de bewindslieden aan om gezamenlijk hier werk van te maken.

Aan de Minister van Klimaat en Groene Groei
mw. S.T.M. Hermans
Aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat
dhr. R. Tieman
Aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en
Waterstaat - Openbaar Vervoer en Milieu
dhr. A.A. Aartsen
Aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap dhr. G. Moes

Datum 5 januari 2026
Betreft Aanbieding rapport 'De toon maakt de muziek'

Geachte bewindslieden,

Met genoegen zend ik u het rapport *'De toon maakt de muziek; hoe bloeiende festivals podia van verandering zijn'*. Festivals in Nederland vormen een imposante bron van ontspanning, economische welvaart en sociale verbinding, en zijn podia van ondernemerschap en duurzame innovatiekracht. Met de Green Deal Circular Festivals (GDCF), die tot eind 2025 liep, heeft de Rijksoverheid dat ook herkend en ondersteund.

Dit rapport bevat twee boodschappen voor u: in de eerste plaats verdient het huidige Nederlandse landschap van festivals en evenementen uw aandacht en ondersteuning. Organisatoren geven aan te kampen met oplopende kosten en andere knelpunten die de toekomst van met name kleinere festivals in de waagschaal stellen. Dat is, ook gelet op het aanzienlijke economische en maatschappelijke belang van deze sector, zorgelijk. Ook het veranderende klimaat in Nederland plaatst festivals voor nieuwe uitdagingen.

Het belang van deze sector strekt bovendien breder. Ik benadruk daarom, ten tweede, graag de bijzondere betekenis van deze sector voor de duurzame transitie. Mede aangemoedigd door de GDCF zijn koplopers in de festival-wereld al jaren actief op alle duurzame thema's (energie, water, afval, voedsel, grondstoffen en circulariteit) door te innoveren en, vaak gezamenlijk met hun toeleveranciers, hun voetafdruk te verkleinen. De resultaten hiervan zijn beloftevol, de omloopsnelheid van innovatie-cycli is groot en dat alles vormt welbeschouwd een prachtig cadeau voor Nederland. Daarbij gaat het niet alleen om duurzame technologische vernieuwing. Festivals zijn ook plekken voor sociale innovatie waar jaarlijks miljoenen bezoekers steeds vaker in aanraking komen met, en ontvankelijk blijken voor 'het nieuwe normaal'.

Eind 2022 heeft het kabinet mij de opdracht gegeven van start te gaan met het Nationaal Klimaat Platform ten einde de dagelijkse praktijk van de klimaat- en energietransitie in Nederland te laten spreken. 'Versnellen en verbinden' is ons motto. Ik zie kansen op beide fronten. Festivals vormen een prachtig voorbeeld van maatschappelijke realisatiekracht, een thema waarover ik onlangs heb gerapporteerd aan de minister van KGG. Het mes snijdt aan twee kanten: indien het Rijk en medeoverheden de toekomstbestendigheid van deze sector weten te ondersteunen en te bevorderen, neemt ook de brede maatschappelijke impact van festivals navenant toe. Ik hoop dat u hierin aanleiding ziet de economische en maatschappelijke waarde van festivals te erkennen en te omarmen, en dat als vertrekpunt neemt van stevig en ambitieus beleid in de komende jaren. Het rapport bevat een vijftal aanbevelingen, die hieronder kort worden toegelicht.

Ten eerste blijkt landelijke en lokale regelgeving voor festivals zowel bewerkelijk als niet eensluidend. Winst wordt geboekt als Rijk en gemeentes gezamenlijk deze regels harmoniseren en de regeldruk verminderen. Dat ondersteunt alle festivalorganisaties, en de kleinere initiatieven in het bijzonder die vaak vanuit of nabij lokale gemeenschappen

opereren. Eenvoudige en eensluidende kaders zijn ook relevant waar het duurzame innovaties betreft, mijn volgende punt.

In de tweede plaats zien we dat opschaling en benutting van duurzame innovaties binnen de festivalsector zowel belemmerd worden door gebrek aan standaardisatie als hogere kosten en beperkte beschikbaarheid. Ik beveel daarom de bewindslieden van KGG en I&W aan, in het bijzonder met consistente regelgeving, bij te dragen aan een duidelijk investeringsperspectief voor festivalorganisaties zodat schaal voor duurzame innovaties ontstaat en lonend wordt. Hiermee samenhangend, blijken voorts velen buiten de festivalsector niet of onvoldoende op de hoogte van het innovatiepotentieel van de sector. Daarom beveel ik voornoemde bewindslieden aan, tesamen met de minister van OCW, festivals expliciet op te nemen in de ecosystemen rond energie-innovatie en circulaire economie, zodat bedrijven en organisaties buiten de festivalwereld beter aangehaakt worden en zo ook langs die weg beweging ontstaat voor snellere opschaling en lagere kosten.

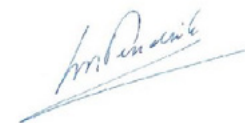
Ten derde beveel ik de bewindslieden aan een fonds voor de festivalsector in te stellen om de festivalsector schokbestendiger te maken en financiering van duurzame innovaties te ondersteunen. Zoals hiervoor al benoemd staan de marges van festivalorganisaties onder druk door oplopende kosten en risico's van onberekenbaar weer die doorgaans onverzekerbaar zijn. Met een fonds kunnen dergelijke risico's in beginsel beter worden afgedekt. Tevens kan zo'n fonds met garanties of blended finance nieuwe duurzame investeringen lostrekken. In de omliggende landen zijn interessante voorbeelden te vinden van dit type fondsen die toegesneden zijn op mogelijkheden en behoeftes van de sector.

Ten vierde geef ik de minister van OCW in overweging een Futureproof Index voor de festivalsector te (doen) ontwikkelen. Zo'n index bevat relevante (meetbare) indicatoren rond duurzaamheid, financiële robuustheid, veiligheid, inclusie en innovatie, biedt een handvat voor actie en ondersteunt het lange termijnperspectief voor de festivalorganisaties. Deze methodiek is ook behulpzaam om de maatschappelijke waarde van de sector inzichtelijker te maken voor de buitenwereld.

Tenslotte moedig ik u aan een Future Deal Festivals op te zetten, waarmee u een samenhangend kader biedt voor alle acties die de festivalsector in de komende jaren verder brengen en die de grote maatschappelijke betekenis van de sector verder doen ontsluiten. De Green Deal Circular Festivals heeft mooie resultaten opgeleverd die opschaling en verbreding behoeven. Met een nieuwe deal kunt u bijdragen aan een goed vervolg.

Ik hoop van harte dat het rapport u inspireert tot nadere actie. In lijn met de afspraken bij de start van het NKP zal ik dit rapport later, op 16 januari (Eurosonic Noorderslag 2026), openbaar maken. Graag ben ik beschikbaar voor nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Kees Vendrik
Voorzitter Nationaal Klimaat Platform
c.c. Vereniging Nederlandse Gemeenten

Nationaal Klimaat Platform

Een uitgave van het Nationaal Klimaat Platform (NKP).

Opgesteld door Sander Zondervan, Jessie Harms en Dirk van den Bosch.

Met grote dank aan Bianca Pander en Lisa Schaeffer van BKB

Vormgeving door Maarten van Maanen.

Meer informatie: www.nkp.nl | SecretariaatNKP@NKP.nl